

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2Sžo/28/2012
Identifikačné číslo spisu:	6012200154
Dátum vydania rozhodnutia:	27.02.2013
Meno a priezvisko:	JUDr. Alena Poláčková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2013:6012200154.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Aleny Poláčkovej, PhD. a členov senátu JUDr. Eleny Kováčovej a JUDr. Jozefa Milučkého, v právnej veci navrhovateľa: A. Q., nar. X.X.XXXX, bytom E., XXX XX S., proti odporcovi: Centrum právnej pomoci, so sídlom Nám. Slobody 12, P.O. BOX 125, 810 05 Bratislava 15, IČO: 30798841, vo veci Kancelárie Centra právnej pomoci, Kukučínova 24, 974 01 Banská Bystrica, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia odporcu sp. zn. 1N 244/12 z 2. februára 2012, o odvolaní odporcu proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 19. apríla 2012, č. k. 24Sp/2/2012-31, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 19. apríla 2012, č. k. 24Sp/2/2012-31, p o t v r d z u j e .

Účastníkom náhradu trov odvolacieho konania n e p r i z n á v a .

Odôvodnenie

Krajský súd v Banskej Bystrici rozsudkom z 19. apríla 2012, č. k. 24Sp/2/2012-31 zrušil rozhodnutie odporcu sp. zn. 1N 244/12 z 2. februára 2012, ktorým odporca nepriznal navrhovateľovi uplatnený nárok na poskytnutie právnej pomoci podľa § 10 ods. 5 zákona č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi (ďalej len „zákon o poskytovaní právnej pomoci“) z dôvodu, že na základe údajov uvedených v žiadosti a priložených listinných dôkazov mal odporca preukázané, že navrhovateľ nespĺňa podmienky na poskytnutie právnej pomoci v zmysle § 6 v spojení s § 8 zákona, keďže nie je možné vylúčiť zrejmu bezúspešnosť sporu, čím žiadateľ nespĺnil jednu z troch kumulatívnych podmienok pre priznanie nároku na právnu pomoc a vec mu vrátil na ďalšie konanie podľa § 250q ods. 2 v spojení s § 250j ods. 2 písm. a/ Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“).

V odôvodnení rozsudku krajský súd uviedol, že odporca vec nesprávne právne posúdil v dôsledku nesprávneho výkladu a použitia ustanovenia § 8 zákona o poskytovaní právnej pomoci pri posudzovaní zrejmej bezúspešnosti sporu.

Krajský súd poukázal na to, že pojem „zrejme bezúspešné“ uplatňovanie alebo bránenie práva bol v našom právnom poriadku pôvodne obsiahnutý len v § 138 ods. 1 OSP v súvislosti s posudzovaním

žiadosti účastníka o oslobodenie od súdnych poplatkov. Čo treba rozumieť pod týmto pojmom, OSP konkrétne neupravuje. Zákon o poskytovaní právnej pomoci uvádza príklady, na čo je potrebné prihliadať pri posudzovaní zrejmej bezúspešnosti sporu, pričom sa jedná o neukončený výpočet skutočností.

Podľa ustálenej judikatúry najvyššieho súdu o zrejmu bezúspešnosť pri aplikácii § 138 OSP sa jedná najmä vtedy, ak už zo skutkových tvrdení žiadateľa je nepochybné, že mu vo veci nemôže byť vyhovené.

Podľa názoru krajského súdu, „nepochybnosť“ je kritériom, ktoré musí byť splnené aj pri posudzovaní zrejmej bezúspešnosti sporu podľa § 8 zákona o poskytovaní právnej pomoci. Táto nepochybnosť musí vyplývať z jednoznačných skutočností daných zákonom, a nie zo skutočností zatiaľ nepreukázaných, predpokladajúcich ďalšie dokazovanie. Preto zákon o poskytovaní právnej pomoci príkladmo uvádza, na aké skutočnosti má odporca pri posudzovaní zrejmej bezúspešnosti prihliadať, a to uvedením takých skutočností ako je preklúzia práva, premĺčanie, neschopnosť označenia dôkazov na preukázanie tvrdení žiadateľa. K záveru o zrejmej bezúspešnosti sporu možno dospieť tiež v prípadoch preukázaných prekážok vedenia konania ako napr. nedostatku právnej subjektivity účastníkov konania, nedostatku spôsobilosti byť účastníkom konania, litispedencie, rei iudicata, uplynutia lehoty na podanie opravných prostriedkov a neprípustnosť opravných prostriedkov (riadnych, mimoriadnych, tiež žalôb a odvolaní podľa piatej časti OSP), a podobne.

Pojem „zrejma“ bezúspešnosť sporu podľa názoru krajského súdu znamená nepochybná, istá bezúspešnosť. Zákon o poskytovaní právnej pomoci nepredpokladá len bezúspešnosť sporu, ale predpokladá jeho zrejmu bezúspešnosť, t.j. musí sa jednať o nepochybnú, takmer istú bezúspešnosť sporu. O takýto prípad sa nemôže jednať vtedy, keď rozhodnutie o budúcom spore závisí od dokazovania a vyhodnotenia vykonaných dôkazov za účelom ustálenia skutkového stavu veci, ktorý sa stane podkladom právneho posúdenia veci. Zrejmu bezúspešnosť nemožno konštatovať ani v prípadoch, kde rozhodnutie súd vydáva na náklade uváženia. Rozhodovaním odporcu nemôže ísť o prejudikovanie práva pri posudzovaní určitého sporu.

V danom prípade krajský súd poukázal na to, že navrhovateľ k žiadosti predložil listinné dôkazy na preukázanie svojich tvrdení. Zákon o poskytovaní právnej pomoci v ustanovení § 8 predpokladá, že žiadateľ je schopný označiť dôkazy na preukázanie svojich tvrdení, ktoré sú dôležité na zistenie skutkového stavu. Podľa názoru krajského súdu si navrhovateľ svoju povinnosť splnil, keďže doložil k žiadosti listinné dôkazy, z ktorých podľa navrhovateľa má vyplývať skutkový stav preukazujúci jeho tvrdenia. Otázkou inou, nad rámec konania odporcu, ale aj súdu konajúceho podľa piatej časti OSP, je vykonanie dokazovania na preukázanie tej skutočnosti, či predložené dôkazy, ktoré môžu byť len označené, sú skutočne relevantné preukázať správnosť tvrdení žiadateľa, čo by znamenalo jeho úspech v konaní o budúcom spore. Toto podľa názoru krajského súdu presahuje konanie odporcu, pretože táto skutočnosť môže byť právne korektne preukázaná len v občianskom súdnom konaní pred všeobecným súdom, a to postupom podľa § 120 a nasl. OSP.

Posúdiť, či predložené dôkazy budú svedčiť v prospech navrhovateľa, či preukážu správnosť jeho tvrdení, a či v konečnom dôsledku po ich vykonaní bude navrhovateľ úspešný, patrí do právomoci všeobecného súdu, a nie správneho orgánu.

Ustanovenie § 8 je potrebné vykladať a aplikovať tak, že k splneniu podmienky vylúčenia zrejmej bezúspešnosti sporu (pre priznanie nároku) postačuje označenie dôkazov na preukázanie tvrdení žiadateľa, a to súvisiacich so skutkovým stavom. Len ak by žiadateľ nebol schopný, nedisponoval by žiadnymi dôkazmi, žiadne dôkazy by nevedel označiť (dôvodné by bolo predpokladať neunesenie dôkazného bremena), mohla by byť splnená podmienka zrejmej bezúspešnosti sporu pre nepriznanie právnej pomoci.

Krajský súd zdôraznil, že súdy v konaní podľa piatej časti OSP posudzujú zákonnosť rozhodnutí a postupov správnych orgánov, t.j. či viedli konanie v súlade s procesnými predpismi, či aplikovali správny hmotnoprávny predpis. Súdy však nenahrádzajú činnosť správnych orgánov a ani všeobecných súdov, preto nemôžu prejudikovať rozhodnutie všeobecného súdu ani vo veci nároku, ktorého sa chce domáhať navrhovateľ na všeobecnom súde a pre uplatňovanie ktorého žiada právnu pomoc. Tak správny orgán, ako aj súd konajúci podľa piatej časti OSP, nemá možnosť vzhľadom na upravený proces týchto orgánov dať jednoznačnú odpoveď, či navrhovateľ bude alebo nebude s návrhom na určenie vlastníctva (resp. s návrhom inej povahy) úspešný v konaní pred všeobecným súdom.

Záver odporcu o nutnosti kumulatívneho splnenia zákonom stanovených podmienok pre priznanie nároku na právnu pomoc podľa § 6 ods. 1 zákona o poskytovaní právnej pomoci považoval krajský súd za správny. Za nesprávny však považoval postup odporcu pri posudzovaní zrejmej bezúspešnosti sporu, ako aj záver, k akému odporca dospel.

Krajský súd nepovažoval za správne konštatovanie v odôvodnení rozhodnutia, že ak „nie je možné vylúčiť zrejmu bezúspešnosť sporu, nemožno žiadosti vyhovieť, ale z dôvodov vyššie uvedených krajský súd zastával stanovisko, že žiadosti nemožno vyhovieť, len ak je preukázaná zrejma bezúspešnosť sporu, t.j. nestačí možnosť jej vylúčenia, ale bezúspešnosť sporu musí byť nepochybná. V prípade pripustenia akejkoľvek minimálnej možnosti úspešnosti budúceho sporu (čo v prípade budúcich sporov, kde sa predpokladá občianske súdne konanie s vykonávaním dokazovania na základe označených dôkazov žiadateľom, je takmer vždy) nemožno konštatovať zrejmu bezúspešnosť sporu a v dôsledku toho nepriznať právnu pomoc. Takýmto postupom by bol zabránený žiadateľovi prístup k súdu.

Krajský súd sa stotožnil s vyjadrením odporcu, že odporca ako štátna rozpočtová organizácia pri hospodárení s finančnými prostriedkami štátu sa riadi rozpočtovými pravidlami a musí prihliadať na hospodárnosť a účelovosť použitia finančných prostriedkov. Znamená to, že odporca musí dôsledne posudzovať splnenie podmienok pre priznanie bezplatnej právnej pomoci. Avšak nestotožnil sa s postupom odporcu, ktorý nad rámec zákona o poskytovaní právnej pomoci posudzujúc splnenie jednej z podmienok pre priznanie na základe navrhovateľom predložených listín dospel k záveru o jeho bezúspešnosti, pričom sa ale nezaoberal všetkými označenými dôkazmi. Z postupu odporcu sa javí, ako keby zastával názor, že priznanie nároku na bezplatnú právnu pomoc prichádza do úvahy len v prípade preukázania skutočnosti, že žiadateľ bude s budúcim sporom určite úspešný, ktorá podmienka ale zo zákona nevyplýva. Zákon o poskytovaní právnej pomoci podmieňuje poskytnutie právnej pomoci bez finančnej účasti tým, že nejde o zrejmu bezúspešnosť sporu. Ako bolo už vyššie uvedené, krajský súd zastával stanovisko, že dôvody pre konštatovanie zrejmej bezúspešnosti sporu musia byť evidentné, jednoznačné, vedúce k nepochybnosti o bezúspešnosti sporu, a nie také, ktoré závisia od ďalšieho dokazovania súdom.

Krajský súd preto dospel k záveru, že odporca prekročil rozsah svojej právomoci, keď akoby v postavení všeobecného súdu vyhodnocoval predložené listinné dôkazy navrhovateľom a rozhodol o zrejmej bezúspešnosti budúceho sporu. Odporca ako príslušný správny orgán rozhodujúci o nároku žiadateľa na poskytnutie právnej pomoci nedisponuje takým vybavením, ani v zákone upraveným postupom, aby mohol vykonávať rozsiahle dokazovanie na preukázanie často krát spornej otázky úspešnosti, či neúspešnosti budúceho sporu.

Navyše odporca v zmysle § 10 ods. 5 zákona o poskytovaní právnej pomoci má povinnosť o žiadosti rozhodnúť do 30 dní od doručenia žiadosti, ktorá skutočnosť už sama o sebe nasvedčuje tomu, že zákon nepredpokladá na objasňovanie skutkového stavu vykonávanie nejakého rozsiahlejšieho dokazovania, čo však neznamená, že by odporca nemal vykonávať dokazovanie v zmysle § 32 a nasl. Správneho poriadku. Nie však podľa § 120 a nasl. OSP.

Včas podaným odvolaním sa odporca domáhal, aby odvolací súd rozsudok krajského súdu zrušil, nakoľko podľa jeho názoru krajský súd vec nesprávne právne posúdil. Poukázal na to, že podľa ust. § 8 zákona o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi, pri posudzovaní zrejmej bezúspešnosti sporu centrum prihliadne najmä či právo nezaniklo uplynutím času, či sa právo nepremĺčalo a či je žiadateľ schopný označiť dôkazy na preukázanie svojich tvrdení, ktoré sú dôležité na zistenie skutkového stavu. Odporca má preto vyplývajúce z dikcie zákona za to, že žiadateľ je povinný preukázať tvrdenia pre zistenie skutkového stavu. Dikciu zákona podľa názoru odporcu nie je možné vnímať reštriktívne, a to len pokiaľ ide o schopnosť označiť akékoľvek dôkazy. A contrario akýkoľvek pochybný dôkaz nemôže zakladať žiadateľovi nárok na poskytnutie právnej pomoci. Podľa názoru odporcu je potrebné brať do úvahy aj tú skutočnosť, aby dôkaz plnil preukazovaciu funkciu, a preto nesúhlasí s tým, že čo i len jeden dôkaz žiadateľa oprávňuje k tomu, aby mu bol priznaný nárok na poskytnutie právnej pomoci. Výsledkom takto nastaveného postupu by podľa názoru odporcu bolo šikanózne uplatňovanie návrhov a zvýšené zaťaženie súdov. Právne veci žiadateľov posudzuje zamestnanec centra s právnickým vzdelaním, a teda odporca sa domnieva, že prípadné nesprávne posúdenie právnej veci by mohlo oprávňovať žiadateľa domáhať sa nároku na náhradu škody na základe

nesprávneho úradného postupu podľa zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov, a to pri prípadnom neúspechu v súdnom konaní a následnom zaviazaní žiadateľa trovami súdneho konania.

Navrhovateľ sa k odvolaniu odporcu vyjadril listom zo 14. júna 2012, v ktorom žiadal rozhodnutie krajského súdu ako vecne správne potvrdiť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací podľa § 10 ods. 2 OSP preskúmal napadnutý rozsudok a konanie, ktoré mu predchádzalo v rozsahu dôvodov odvolania podľa § 212 ods. 1 v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP, bez nariadenia pojednávania, podľa § 250ja ods. 2 a § 214 OSP v spojení s § 250l ods. 2, § 250s a § 246c ods. 1 veta prvá OSP s tým, že deň verejného vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne 5 dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.supcourt.gov.sk, a dospel k záveru, že odvolanie odporcu nie je dôvodné. Rozsudok bol verejne vyhlásený 27. februára 2013 podľa § 156 ods. 1 a 3 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP.

Podľa čl. 1 ods. 1 veta prvá Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát.

Podľa čl. 2 ods. 2 ústavy štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

V správnom súdnictve preskúmajú sudy na základe žalôb alebo opravných prostriedkov zákonnosť postupu a rozhodnutí orgánov verejnej správy, ktorými sa zakladajú, menia alebo zrušujú práva alebo povinnosti fyzických alebo právnických osôb, ako aj rozhodnutí, ktorými práva a právom chránené záujmy týchto osôb môžu byť priamo dotknuté (§ 244 ods. 1, 2 OSP).

Podstatou správneho súdnictva je ochrana práv občanov a právnických osôb, o ktorých sa rozhodovalo v správnom konaní, pričom ide o právny inštitút, ktorý umožňuje, aby sa každá osoba, ktorá sa cíti byť rozhodnutím či postupom orgánu verejnej správy poškodená, dovolala súdu ako nezávislého orgánu a vyvolala tak konanie, v ktorom správny orgán už nebude mať autoritatívne postavenie, ale bude účastníkom konania s rovnakými právami ako ten, o koho práva v konaní ide.

Pri preskúmaní zákonnosti rozhodnutia je rozhodujúci skutkový stav, ktorý tu bol v čase vydania napadnutého rozhodnutia (§ 250i ods. 1 OSP).

Úlohou krajského súdu bolo postupom podľa ustanovení tretej hlavy piatej časti OSP preskúmať zákonnosť postupu a rozhodnutia odporcu, ktorým podľa ustanovenia § 10 ods. 5 zákona o poskytovaní právnej pomoci účinného v čase vydania napadnutého rozhodnutia, odporca nepriznal navrhovateľovi nárok na poskytnutie právnej pomoci.

Podľa § 6 ods. 1 zákona o poskytovaní právnej pomoci v znení účinnom v čase vydania rozhodnutia fyzická osoba má právo na poskytnutie právnej pomoci bez finančnej účasti, ak

- a) jej príjem nepresahuje 1,4-násobok sumy životného minima ustanoveného osobitným predpisom a nemôže si využívanie právnych služieb zabezpečiť svojím majetkom,
- b) nejde o zrejmu bezúspešnosť sporu a
- c) hodnota sporu prevyšuje hodnotu minimálnej mzdy okrem sporov, v ktorých nie je možné hodnotu sporu vyčíslieť v peniazoch.

Podľa § 8 pri posudzovaní zrejmej bezúspešnosti sporu centrum prihliadne najmä na to, či právo nezaniklo uplynutím času, či sa právo nepremlčalo a či je žiadateľ schopný označiť dôkazy na preukázanie svojich tvrdení, ktoré sú dôležité na zistenie skutkového stavu.

Odvolací súd sa stotožnil s preskúmaným rozhodnutím krajského súdu v celom rozsahu a na jeho doplnenie považuje za potrebné uviesť len toľko, že z obsahu napadnutého rozhodnutia vyplýva, že dôvodom jeho vydania bola skutočnosť, že odporca mal na základe priložených listinných dokladov za preukázané, že navrhovateľ ako žiadateľ nesplnil podmienku vylúčenia zrejmej bezúspešnosti sporu, ktorá je nevyhnutným predpokladom na poskytnutie právnej pomoci v zmysle ust. § 6 ods. 1 zákona o poskytovaní právnej pomoci.

Odporca v odôvodnení rozhodnutia argumentoval tým, že úspešným žiadateľom v konaní o priznanie nároku na právnu pomoc môže byť len ten, kto súčasne preukáže splnenie všetkých troch podmienok v zmysle citovaného § 6 ods. 1 cit. zákona.

Ustanovenie § 8 zákona o poskytovaní právnej pomoci nepredstavuje taxatívny výpočet skutočností, na ktoré musí odporca pri posudzovaní otázky zrejmej bezúspešnosti sporu prihliadať, avšak na konkrétne skutočnosti, ktoré sú v citovanom ustanovení výslovne uvedené, podľa názoru odvolacieho súdu, má odporca prihliadať vždy. Rozsah posúdenia zrejmej bezúspešnosti sporu je v kompetencii odporcu a závisí od okolností konkrétneho prípadu.

Za stavu, keď odporca v predmetnej veci posudzoval otázku zrejmej bezúspešnosti sporu aj z hľadiska posúdenia schopnosti navrhovateľa označiť dôkazy na preukázanie svojich tvrdení postupoval v súlade s cit. zák. ustanovením.

Avšak, pri posudzovaní schopnosti žiadateľa je správny orgán oprávnený posúdiť len schopnosť žiadateľa tieto dôkazy označiť, bez ich následného vyhodnotenia v tom smere, či by navrhovateľ uniesol dôkazné bremeno v konkrétnom konaní, nakoľko právne posúdenie veci - kvôli ktorej sa domáha práva na poskytnutie právnej pomoci - patrí výlučne do právomoci všeobecného súdu.

Postup, ktorý v napadnutom rozhodnutí zvolil odporca by prichádzal do úvahy v tom prípade, ak by navrhovateľ neoznačil žiadne dôkazy na podporu svojich tvrdení.

Preto záver krajského súdu o tom, že odporcovi neprináleží vyhodnocovať dôkazy podľa § 120 OSP považoval aj odvolací súd za správny.

Po preskúmaní predloženého spisového materiálu a postupu a rozhodnutia krajského súdu odvolací súd dospel k záveru, že krajský súd dostatočne podrobne a presne zistil skutkový stav a vysporiadal sa s relevantnými námietkami účastníkov konania.

Skutočnosť, ktorými odporca v odvolaní spochybňuje predmetné rozhodnutie krajského súdu neboli zistené v odvolacom konaní. Tieto boli totožné s námietkami, ktoré odporca namietal už v prvostupňovom konaní a s ktorými sa krajský súd náležite vysporiadal.

Z uvedených dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky odvolaniu odporcu nevyhovел a s prihladením na všetky individuálne okolnosti daného prípadu rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici ako vecne správny podľa § 219 ods. 1 a 2 OSP potvrdil.

O trovách odvolacieho konania rozhodol súd podľa § 250k ods. 1 OSP a účastníkom ich náhradu nepriznal, nakoľko úspešnému navrhovateľovi v konaní žiadne trovy nevznikli a odporcovi náhrada trov zo zákona neprináleží.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.